

Шкуропадська Діана Борисівна
Shkuropadska Diana,

д-р філос., доц.,
доцент кафедри економічної теорії та конкурентної політики,
Державний торговельно-економічний університет,
м. Київ, Україна
ORCID ID 0000-0002-6883-711X

СОЦІАЛЬНА ЗГУРТОВАНІСТЬ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Соціальна згуртованість в умовах війни відіграє стратегічну роль у підтримці стійкості держави, забезпеченні ефективної взаємодії між громадянами та владою, а також збереженні суспільного порядку та єдності. В умовах воєнних конфліктів, таких як російська агресія проти України, згуртоване суспільство здатне протистояти зовнішнім загрозам та забезпечувати внутрішню стабільність. Аналіз рівня соціальної згуртованості є ключовим завданням у контексті оцінки викликів і загроз, з якими стикається Україна на шляху свого розвитку та боротьби за незалежність.

Соціальна згуртованість означає ступінь зв'язку та солідарності між групами суспільства. Згуртованість є результатом взаємної довіри, ідентифікації зі спільнотою та співпраці між окремими особами та соціальними групами, яка орієнтована на спільне благо, а не на партикулярні інтереси. Для того, щоб заохочувати та підтримувати соціальну згуртованість, потрібні сильні та інклюзивні політичні інститути.

Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) зазначає, що згуртоване суспільство працює на добробут усіх своїх членів, бореться з відчуженням і маргіналізацією, створює відчуття причетності, сприяє довірі та пропонує своїм членам можливість висхідної мобільності [2]. Суспільство з високим рівнем соціальної згуртованості має тенденцію бути більш стабільним і стійким в умовах кризових явищ. Наявність міцних соціальних зв'язків і довіри один до одного зменшує ймовірність конфліктів і розбіжностей. Соціальна згуртованість допомагає запобігти соціальним заворушенням, насильству та дискримінації, сприяючи мирному та стабільному середовищу для всіх.

Соціальна згуртованість включає три фактори, що її визначають: соціальний капітал, соціальні відносини, довіра до національних інституцій. На *рисунок* наведено дані про рівень соціальної згуртованості в Україні у 2022 р.

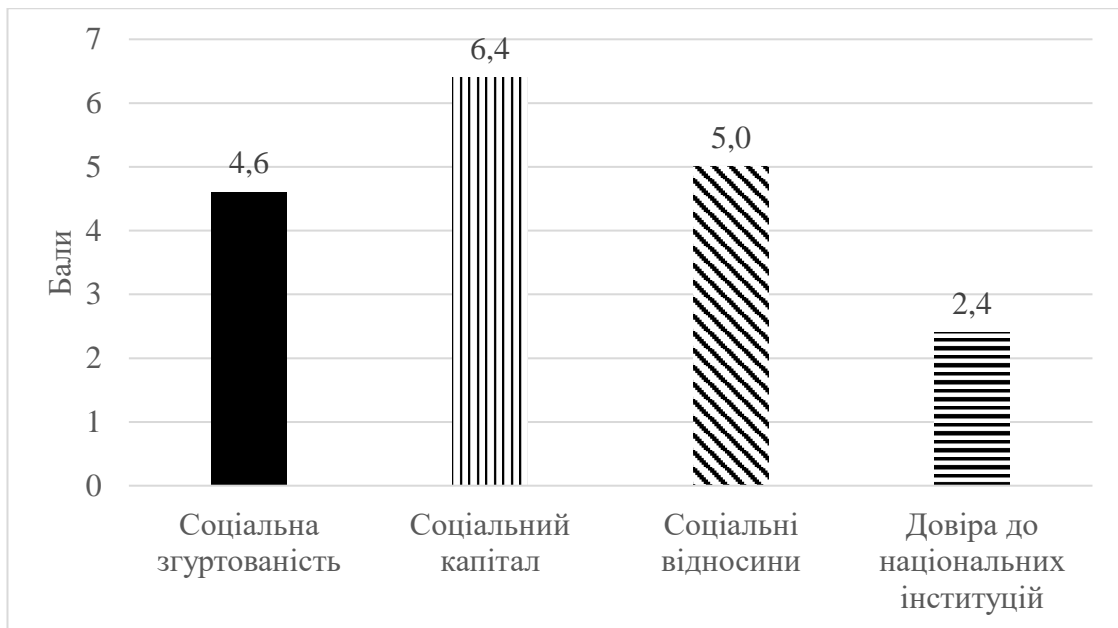

Рис. Рівень соціальної згуртованості в Україні у 2022 р.
Примітка. Рівень: низький ($\leq 2,8$), помірний ($\geq 2,9$), середній ($\geq 4,6$), достатній ($\geq 6,4$), високий ($\geq 8,3$).
Джерело: складено автором за даними [1].

Для визначення рівня соціальної згуртованості варто скористатися підходом Фонду миру (Fund for Peace), який розраховує Індекс соціальної згуртованості держави для 154 країн світу. У 2022 р. Україна, зіткнувшись з повномасштабною війною, показала середній рівень соціальної згуртованості, отримавши 4,6 бала. Розглянемо фактори, які вплинула на такий результат.

Соціальний капітал відноситься до інституційної та міжособистісної довіри в порівнянні з індивідуалізмом. Коли трапляється лихо, країни з високою міжособистісною довірою та низьким рівнем індивідуалізму мають більше шансів організуватися та працювати разом. Україна у 2022 р. мала достатній рівень соціального капіталу, отримавши 6,4 бала.

Соціальні відносини стосуються горизонтальних мереж, які існують між окремими особами та групами. Коли люди мають сильну мережу підтримки громади, вони краще підготовлені для вирішення кризових ситуацій і підтримки організації громади. Україна у 2022 р. мала середній рівень соціальних відносин, отримавши 5,0 балів.

Довіра до державних інституцій відіграє вирішальне значення для забезпечення успішної реалізації державної політики. Коли громадяни довіряють державним установам, вони можуть і бажають отримати доступ до державних послуг і брати участь у політичних, соціальних та економічних процесах. Україна у 2022 р. мала низький рівень довіри до національних інституцій, отримавши 2,4 бала. Низький рівень довіри може бути зумовлений різними факторами, такими як корупція, неефективне управління, затримки в реформах. Така ситуація створює виклики для уряду, оскільки довіра є важливою для ефективного функціонування держави, особливо в умовах війни, коли населення має бути впевненим у компетентності та надійності державних інституцій для вирішення складних економічних і соціальних питань.

Таким чином, соціальна згуртованість описує відчуття зв'язку, солідарності та підтримки в суспільстві. Для підвищення рівня соціальної згуртованості в Україні необхідно зосередитися на кількох ключових аспектах.

1. Зміцнення національної єдності та ідентичності. Підтримка загальнонаціональних ініціатив, які сприяють єдності населення; популяризація спільних цінностей, що об'єднують різні регіони та соціальні групи.

2. *Покращення довіри до державних інституцій.* Підвищення рівня прозорості державного управління та боротьба з корупцією; реалізація ефективних реформ, які забезпечують справедливе управління ресурсами та захист інтересів громадян.

3. *Підтримка громадянської активності та волонтерства.* Стимулювання участі громадян у волонтерських та громадських ініціативах, особливо спрямованих на допомогу постраждалим від війни.

4. *Підтримка соціальної інтеграції внутрішньо переміщених осіб (ВПО) та осіб, які постраждали від війни, щоб уникнути соціальної ізоляції.*

5. *Протидія дезінформації та пропаганді, які можуть розпалювати ворожнечу між громадянами.*

Відповідні заходи сприятимуть формуванню більш згуртованого суспільства, здатного до ефективної взаємодії у подоланні викликів, зокрема в умовах воєнного стану та післявоєнної відбудови. Для України важливу роль також відіграє міжнародна підтримка та інтеграція в європейську спільноту, що допомагає зміцнити відчуття солідарності як на внутрішньому, так і на міжнародному рівні.

Список використаних джерел:

1. Fund for Peace. State Resilience Index. 2022. URL: <https://www.fundforpeace.org/SRI/about.html>

2. OECD. Perspectives on Global Development 2012. Social Cohesion and Development. 2011. URL: https://doi.org/10.1787/persp_glob_dev-2012-6-en